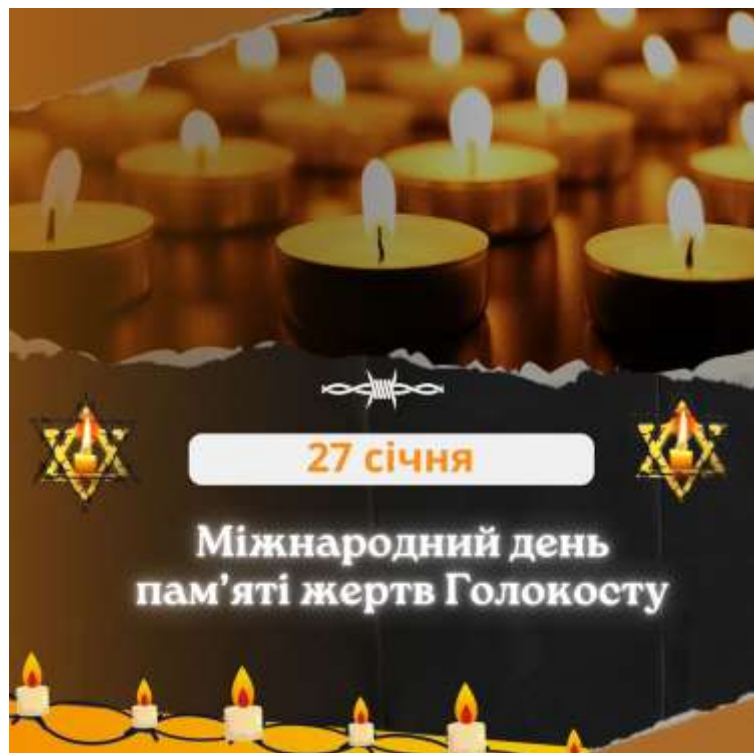

**МУЗЕЙ ГЕНОЦИДУ «ТЕРИТОРІЯ ПАМ'ЯТІ»
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА
ФОНД ПІДТРИМКИ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»;
ЛОС-АНДЖЕЛЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (LOS ANGELES UNIVERSITY)
(USA);
АРІЄЛЬСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ARIEL UNIVERSITY CENTER OF
SAMARIA) (ISRAEL);
ЗАХІДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТІМІШОАРИ (WESTERN UNIVERSITY
OF TIMISOARA) (ROMANIA)**

МАТЕРІАЛИ

**Міжнародної науково-практичної конференції
«ПРОБЛЕМА ГЕНОЦИДУ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА»**

(Одеса, 23-24 січня 2025 року)

Одеса -2025

УДК:

Проблема геноциду: виклики сучасного суспільства. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 23-24 січня 2025 р.) 88 с.

Рецензенти:

Готинян Віталія Віталіївна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри культурології Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова

Наумкіна Світлана Михайлівна - доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Проблема геноциду: виклики сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують концепцію геноциду в творах Рафаля Лемкіна: філософське та правове підґрунтя; культурний геноцид: від доктрини до відповідальності; геноциди ХХ століття та їх вплив на генезу моральних складових людства; геноцидальні практики Російської імперії і їх доктринальне підґрунтя; вплив рішень міжнародних кримінальних трибуналів на колективну пам'ять щодо геноцидів; меморіалізація пам'яті жертв геноцидів; геноцидальний вимір агресії Росії проти України. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 12 від 27 березня 2025 р.)

«Проблема геноциду: виклики сучасного суспільства»

23-24 січня 2025 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

А. В. Красножон – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Копусь Ольга Антонівна – перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Козленко Павло Юхимович – голова правління Громадської організації «Одеський центр дослідження Голокосту»

прочитання. Читач сам конструює події, нерідко в протилежність офіційним діям і інтенціям їх принципових учасників. Читач знає сюжет, який конститує події певного типу, і відмовляється визнати за події що-небудь ще, що відбувається у рамках відомого опису.

Читач слідує своєму індивідуальному і соціальному досвіду, знанню, яке в даному випадку можна назвати почуттям історичної ідентичності. На формування відношення читача до події справляє вплив не безпосереднє враження від події, якої взагалі може не бути, але враження суто когнітивне, апріорне, яке ще можна назвати вторинною історичною творчістю. Образ цієї події як би «насаджується» на інваріантний образ «чогось подібного» і відбувається акт ідентифікації. А оскільки історія людства відтворює величезну кількість повторень трансформацій (фарс і трагедія) оригінальних подій, самих по собі нечисленних, то запропонована Келлнером філософсько-естетична концепція історичної реконструкції і репрезентації не так вже неправдоподібна.

Список використаних джерел

1. Біблія, або Книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту: Із мови давньоєврейської й грецької на українську перекладена. 988-1988. Ювілейне видання з нагоди тисячоліття християнства в Україні. [Переклад Івана Огієнка.] Київ : Місійне товариство «Нове життя Україна», Кемпус Крусейд фор Крайст, 1992. 1528 с.
2. Kellner H. Language and Historical Representation: Getting the Story Crooked. Madison : University of Wisconsin Press, 1989. 339 p.
3. Kellner H. «Never Again» is Now. *History and Theory*. 1994. № 2. P. 127-144.
4. Ong W. J. The Writer's Audience Is Always a Fiction. *Interfaces of the Word : Studies in the Evolution of Consciousness and Culture*. Ithaca : Cornell UP, 1977. P. 53-81.

Секція № 7. Геноцидальні виміри агресії Росії проти України

Ковра Катерина Олександрівна, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 2-го року навчання, *Університет Ушинського, м. Одеса, Україна*
МЕМОРІАЛ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ГЕНОЦИДУ
КРИМСЬКОТАТАРСЬКОГО НАРОДУ ЯК СИМВОЛ НЕЗЛАМНОЇ ВОЛІ

Меморіалізація допомагає зберегти пам'ять про важливі події минулого. У всьому світі встановлено безліч меморіалів, які несуть різні сенси. За кожним меморіалом стоїть своя історія. Вшанування пам'яті об'єднує суспільство. Культура пам'яті важлива для будь-якого народу, адже без минулого немає майбутнього. Нещодавно в Україні з'явився новий меморіал, який став символом незламної волі. Історія його створення дійсно цікава.

11 вересня 2024 року у Києві відкрили Меморіал пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу. У відкритті, яке відбулося в межах четвертого саміту Кримської платформи, взяли участь Президент України Володимир Зеленський та лідер кримськотатарського народу Мустафа Джемільєв [4]. Три стилізовані долоні, що здіймаються до неба у молитовному русі до Всевишнього з проханням про захист, допомогу і встановлення справедливості. Між ними по центру скульптура — чаша з кипарисом, яка символізує стан смутку і скорботи. Основа чаші — дім, наповнений рослинним орнаментом, який є символом культури й традицій, надбанням народу, що має глибокі корені в Криму. Такий вигляд має Меморіал пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу [3]. «Це символ нашої єдності і рішучості відновити справедливість. Це так важливо. І ми бачимо, як російська окупація знову принесла горе в Крим... Це символ незламної волі. Він нагадує нам про три трагічні етапи в історії кримськотатарського народу: анексію Криму Російською імперією у 1783 році, депортація у 1944 році та окупація у 2014-му», — наголосив Президент України Володимир Зеленський на церемонії відкриття. Також він зазначив, що колись такий меморіал з'явиться в українському, вільному Криму [2].

Автором концепції Меморіалу є відомий кримськотатарський архітектор Ірфан Шемседінов. Спочатку проєкт уявляв собою дві бетонні колони висотою 13 метрів у формі руки у молитві до Всевишнього. Дві стели були присвячені трагічним датам в історії кримських татар — 1783 та 1944 рік. Пам'ятку планувалося встановити в Криму до його окупації Росією 2014 року, але так і не вдалося реалізувати задум. Ельміра Шемседінова — відома кримськотатарська художниця-живописниця, онука Ірфана Шемседінова. Саме вона передала матеріали свого покійного дідуся для реалізації та адаптації проєкту до сучасності. Архітектором сучасного проєкту Меморіалу є Микола Семирог-Орлик. Тепер пам'ятник містить три колони, бо вже після смерті Шемседінова додалась ще одна трагічна дата — окупація Криму 2014 року [1]. Дивлячись на меморіал з різних ракурсів, можна побачити цікаві деталі. Наприклад, на третій стелі з датою «2014 рік» зображено державний герб України. Це пов'язана з тим, що остання російська окупація півострова відбулася вже за незалежності України.

Микола Семирог-Орлик в інтерв'ю Суспільному Крим розповів про символізм цієї пам'ятки. «Долоні — пригортають життя, чаша — символізує дім, кипарис, який проростає з центру — символізує відновлення життя. Тобто, що народ — долоні — пригортають це і молять до Бога, щоб це все відбулося. Самі елементи символізують депортацію людей. Тобто ви бачите з боку долоні, а якщо підходите до фасаду — бачите залізничні колії з ешелонами потягів, які вивозять людей з міст, тобто топоніми відображають міста. Це не всі міста, зрозуміло. Їх достатньо багато. Це вибірково вибрані певні міста», — описав Меморіал архітектор [1]. Пам'ятний знак жертвам геноциду кримськотатарського народу є архітектурною формою, де зібрана ціла низка знакових для кримських татар образів та символів, де наскрізною лінією є багаторічні прагнення корінного народу України про гідне вшанування пам'яті

сотень тисяч жертв, що протягом століть потерпали від злочинних дій російської влади, зокрема і депортації-геноциду 1944 року [3].

Отже, Меморіал пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу є справжнім символом незламної волі. Він зображує прагнення історичної справедливості та відображає всю важливість трагічних для кримськотатарського народу подій. Дуже символічно, що саме у сквері Миру, де ще до 2016 року стояв пам'ятник чекістам, з'явився український національний меморіал. Відкриття Меморіалу є важливим кроком, воно демонструє ставлення держави до кримськотатарського народу. Сьогодні кожен охочий може подивитися на цей пам'ятний знак, який набув особливого значення в новітній історії України.

Список використаних джерел

1. Валерія Церна. Катерина Гланько. "Хотілося відобразити всю важливість трагедії": як створювали проєкт Меморіалу жертвам депортації кримських татар. *Суспільне Крим*. URL: <https://suspilne.media/crimea/835707-hotilosa-vidobraziti-vsu-vazlivist-tragedii-ak-stvoruvali-proekt-memorialu-zertvam-deportacii-krimskih-tatar/> (дата звернення: 11.01.2025).
2. Катерина Гланько. Оксана Бовсуновська. У Києві відкрили меморіал Пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу. *Суспільне Крим*. URL: <https://suspilne.media/crimea/833709-u-kievi-vidkrili-memorial-pamati-zertv-genocidu-krimskotatarskogo-narodu/> (дата звернення: 11.01.2025).
3. Меморіал пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу: більше, ніж просто історія. *Кримська платформа*. URL: <https://crimea-platform.org/news/memorial-to-the-victims-of-the-crimean-tatar-genocide-more-than-just-history/> (дата звернення: 12.01.2025).
4. У Києві відкрили Меморіал пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу. *Офіційне інтернет-представництво Президента України*. URL: <https://www.president.gov.ua/news/u-kiyevi-vidkrili-memorial-pamyati-zhertv-genocidu-krimskota-93141> (дата звернення: 10.01.2025).

Поплавська Тетяна Миколаївна, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, *Університет Ушинського, м. Одеса, Україна*,

Туриб Марина, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, соціально-гуманітарний факультет, *Університет Ушинського, м. Одеса, Україна*

МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Нинішня російська війна проти України є трагедією епічних масштабів, яка, поза всяким сумнівом, завдає серйозної психологічної шкоди та неминуче призводить до довгострокових наслідків для учасників бойових дій та